

JOAN-DANIEL
BEZSONOFF

EL DIABLE ES VA
ATURAR A ORÀ

Empúries

narrativa

Joan-Daniel
Bezsonoff

El diable es va
aturar a Orà

Editorial Empúries

Barcelona

Primera edició: octubre del 2022

© Joan-Daniel Bezsonoff, 2022
Per mediació de MB Agencia Literaria, S.L.

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.
Editorial Empúries
Diagonal, 662-664 — 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: Realització Planeta
DIPÒSIT LEGAL: B. 15.709-2022
ISBN: 978-84-18833-59-5

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com);

91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

TAULA

La cinquena ciutat de França.	13
El senyoret trist.	21
La ciutat de la felicitat.	35
De la bondat dels homes	45
El col·leccionista de pèl-roges	55
Un assassí faceciós.	77
Un miracle a falta de res millor	87
La justícia dels homes	93
Cadències cap a la decadència.	115
Les dones damnades	121
Agraïments	139

LA CINQUENA CIUTAT DE FRANÇA

À première vue, Oran est, en effet, une ville ordinaire et rien de plus qu'une préfecture française de la côte algérienne.

ALBERT CAMUS, *La peste*

Als vells films americans, l'acció comença sovint amb un tràveling panoràmic. L'any 1954 Orà apareixia com una ciutat improbable en un penya-segat amb un escapador cap a la mar gràcies a un barranc. Els espanyols hi van edificar un castell, els àrabs una alcassaba blanca i bruta. El pintoresc és la cortesia de la misèria. Els francesos van implantar tota una ciutat moderna, una germana de Lió o Marsella amb jardins i palmeres a cada cruïlla. A dalt de tot de la muntanya del Murdjajo, la Mare de Déu emparava la ciutat.

Aquell passat turmentat i cosmopolita es revelava en el panorama. Sense respectar les regles elementals de la gramàtica ni l'accent de les respectives capitals, els oranesos parlaven el francès, l'espanyol meridional, el valencià i l'àrab local.

Aquella mostra d'humanitat vivia com a tot ar-

reu. Sofrien, s'alegraven, s'estimaven a la recerca de petits plaers i d'il·lusions. També s'odiaven, com veurem en aquest relat.

Amb un cop de cotxe, el comissari Roger Ferrandis va arribar a la plaça de la Perla. Abans de baixar les escales esglesieres fins a la rue du Matelot Landini per examinar el cadàver d'una noia, el policia va mirar els quatre sants que s'avorrien a l'entrada de l'església de Sant Lluís. Pobra esglesiola, tota blanca i bufona amb un campanar espanyol, que no es consolava d'haver perdut la dignitat cardenalícia! Només li restava la vista esplèndida del port. El comissari va baixar les escales a poc a poc per veure el cadàver. Ja l'esperava, com exigia la llei, el substitut Fortier, magistrat encarregat d'ajudar el fiscal en la investigació.

Un vell captaire cec seia en una catifa carmesina, a l'entrada del túnel del passatge Boutin, on salmodiava unes sures. Un cec? Es podia tenir un testimoni millor. El comissari va saludar-lo en àrab abans de demanar en francès si havia sentit algun soroll.

—*Sidi*, només hi soc al matí. Havent dinat me'n torno a casa, on descanso.

En Ferrandis es va resignar a escrutar el cadàver abans que el portessin al doctor Yzquierdo, el forense. Pel que semblava, l'assassí no l'havia violat, aquella bella minyona, però havia tingut la delicadesa de tallar-li els mugrons abans de lacerar-li el baix ventre i traçar-li una esvàstica al front. Per fi va arribar en Bensoussan. Calia que un oficial de policia presen-

ciés l'autòpsia. En Ferrandis ja no suportava aquell espectacle. Per refer-se, el comissari va prendre un tallat al bar Le Marathon de la rue Haute d'Orléans, on va interrogar l'amo.

A cinquanta anys, el comissari Roger Ferrandis sabia que tots els seus grans projectes juvenils havien fracassat. Malgrat tot era un seductor a la francesa, *the French lover* tal com l'imaginien les angleses i les lectores de novel·les sentimentals. Les seduïa totes amb una jaqueta de llana, una barreja de tabac i de cuir de Rússia.

Els amics li deien Roro i li repetien que era feliç, casat i mainadat. Per què es planyia, si vivia a Orà, la ciutat més bonica d'Algèria i potser del món? En comparació amb els seus pares, havia progressat força en l'escala social.

En Luis —el pare— sempre havia estat pescaire i la mare —Carmen Montserrat—, cigarrera a la fàbrica Bastos. Vivien al carrer de Barcelona. Parlaven valencià a casa i castellà amb la majoria dels veïns. Els Ferrandis, naturals de Fondó de les Neus, població prop d'Elx, no sabien de lletra. No els havia vagat anar a l'escola. Coneixien prou francès per fer compres quan pujaven al centre de la ciutat. La parla i les olors diferien d'un barri a l'altre. Al port li explotava la mediterraneïtat amb la roba estesa als balcons, el salobre, la pudor dels peixos, la ferum del tabac barret barrejat amb el quitrà dels molls, la flaire de l'oli i de les sardines. Els vells prenien la fresca i des de les

tavernes corria música espanyola en una llum grolle-
ra. Al barri de dalt, a partir de la plaça Foch, els edi-
fícis es creien a París i la gent a França. Les botigues
de la rue du Maréchal Leclerc, els bancs del boulevard
Galliéni, les sucursals de Prisunic i de l’Au Printemps
al boulevard Clemenceau cantaven una cançó fran-
cesa amb accents exòtics. El teatre, l’ajuntament, la
llibreria Manhes, l’hotel Martinez haurien pogut edi-
ficar-se a França, però les palmeres i els magribins
que travessaven discretament les artèries desafina-
ven. Eres a França sense ser-hi tot sent-hi. Orà era la
ciutat més europea d’Algèria de bon tros. El patrio-
tisme de barri era molt fort. La gent se sentia de la
Marine, de Choupot, de Gambetta o de Boulanger
abans que oranès.

Els musulmans vivien a la perifèria, a la moreria
anomenada Village Nègre i als barris de Lamour i
Médioni.

Al comissari Ferrandis, espectador de la pròpia vida,
li semblava que no havia viscut realment. Li hauria
agradat ser *crooner* com el seu admirat Frank Sina-
tra, fer de periodista a *L’Écho d’Oran*, el diari amb el
tiratge més elevat de tot el nord de l’Àfrica francès.
Investigar, arrestar els culpables, viure enmig de vio-
lacions, dones maltractades, mainatges martiritzats,
assassins sàdics el desesperava. Quantes vegades ha-
via pensat a presentar la dimissió? Malauradament
no sabia fer cap altra feina.

Cada matí, el comissari Roger Ferrandis esmor-
zava al cafè Le Rond-Point. Hi llegia *L’Écho d’Oran*

tot prenent un bol de cafè on sucava dos croissants que venien de la pastisseria Royale, la millor de la ciutat segons la seva dona Arlette. Quan li abellia, bevia un suc de toronjo, però s'abstenia de cafetonejar. La barreja cafè-taronja li provocava diarrea.

De tant en tant, coincidia amb en Lenormand, un jove inspector morè més aviat sorrut. Tots dos, però, compartien el mateix interès per la història contemporània. En Ferrandis es meravellava que el jove col·lega s'hagués llegit tots els volums dels judicis de Nuremberg.

Sense pressa inútil, el comissari va travessar la plaça Kargentah per arribar a les nou a la comissaria central. Com cada dimecres, dia de les estrenes a França, va mirar la cartellera del cinema Paris, on projectaven *Police des mœurs*, un film pujadet de to.

El seu adjunt, l'inspector principal Maurice Bensoussan, hi acudiria un quart d'hora més tard. Li costava despertar-se d'hora, sobretot a l'hivern. Solia repetir la fórmula de Miguel de Unamuno. «*Joven, cuando estoy despierto, estoy más despierto que usted*».

En Bensoussan descendia d'una llarga nissaga de jueus berbers instal·lats en aquelles terres de l'Antiguitat ençà. Les seves àvies, llevat d'uns pelegrinatges a la tomba del Rab Enkaoua a Tlemcen, mai no havien sortit d'Orà i parlaven millor l'àrab que el francès.

L'inspector Bensoussan arribava a la seixantena amb la talla fina i els cabells argentats.

D'ençà que havia cinquantejat, la seva vitalitat començava a trair-lo. Ho notava cada dia. Si no es rentava les dents cada cop que havia menjat, li podia tant la

boca que se li assecava. Des del fons de les entranyes li pujava una mala secor amarga. Necessitava portar ulleres diferents per veure-hi de lluny i de prop. L'estrabisme se li havia agreujat i, com més anava, més retirava a Jean-Paul Sartre, sense la seva intel·ligència. Això ens passa a tots: gaios, guexos, guenyos, i gagàs...

La merda i l'orina també li pudien més. Una infecció que alimentava bromes de la seva dona. Els peus també li feien pudor si no se'ls rentava cada vespre al bidet.

La memòria li feia males passades.

Si bé trempava com un jove tinent, li costava ejacular i podia passar per un amant ideal ja que restava ert durant més d'una hora. Calia que estigués molt excitat per descarregar.

Tota la resta del cos se li desmanegava com una tartana. Es despertava cada tres hores per pixar. Els seus cabells, tan bonics antany, havien mutat en una esponja blanca i negra com aquells pellots que fan servir els mecànics per canviar l'oli d'un cotxe. Li costava aguantar-se els pets. Si no es rentava els collons tres cops al dia, li venia esmegma, un mató viscos i repugnant.

En Bensoussan acollia la seva decadència amb un humor crepitant.

Al cotxe la calefacció l'incomodava i hauria agafat fred sense la bufanda blava que portava permanentment. Els episodis diarreics també li complicaven la vida. I les morenes... Quin patir!

La intel·ligència no l'havia deixat. Encara recordava detalls sense interès com el nom dels companys

de col·legi: Jean-François Darmon feia d'advocat a la rue du Général Leclerc; en Léo Delibes regentava el bar Saint-Pierre a la rue du Maréchal des Logis Damiens; Del Baño feia de perruquer a la rue de Mosaganem; Maurice Garcin, d'electricista a la rue Floreal-Mathieu; William-Taylor, de sastre diplomat a la rue Cavaignac; Jean Pérez venia flors naturals a la rue Paul-Perrier et alii...

De vegades la mecànica es desmanegava i no sortia de la capsa màgica el nom que tenia a la punta de la llengua. Li solia tornar al cap d'una bona nit.

En canvi, el comissari Ferrandis, alt, bell, antic jugador del CAL d'Orà, dissimulava la seva intel·ligència rere una façana brutal. Ho feia tot perquè el menysvaloressin. Malgrat la cinquantena, en Ferrandis era indiscutiblement un dels homes més atractius d'Orà. Quan era petit, a la Marina, li deien «lo bonico». Es mantenia fent esport. Dos cops a la setmana jugava a la pista del Tennis Club de Saint-Hubert.

En Ferrandis ja no suportava l'espectacle dels cadàvers. S'havia desmaiats unes quantes vegades. Com a bon amic, en Bensoussan, que es mantenia estoic, assumia aquella feina penosa i indispensable bo i apuntant totes les observacions del forense. El doctor Yzquierdo s'enorgullia de la seva i grega que evocava l'Espanya del Segle d'Or. Una i grega era una altra cosa que una i llatina i banal. Jesús Yzquierdo, natural del barri de Carreaux, havia fet moltes voltes al món. Després d'haver cursat estudis de medicina a l'École de Santé de Bordeus, s'havia embarcat i havia rodat per tots els ports de l'imperi francès. De Dakar

a Diego-Suárez, de Saigon a Fort-de-France, passant per Nouméa i Tourane els coneixia tots. N'hauria pogut escriure la guia de les tavernes i de les cases de putes. Greument ferit a Indoxina, el comandant Yzquierdo havia obtingut el trasllat a Orà, on feia de forense a l'hospital militar Baudens. Per endurir-se contra l'horror de cada dia a la sala blava i fosca de l'hospital, el doctor llegia poesia. Li agradaven sobretot García Lorca, Baudelaire i Aragon. També escoltava música russa. El primer cop que havia sentit a l'òpera *En les estepes de l'Àsia central*, d'Alexandre Borodin, havia plorat.

Ferrandis i Bensoussan n'apreciaven la humanitat, la sensibilitat i l'humor de rei destronat. El doctor els deia: «Soc massa gandul i massa melancòlic per matar-me. El suïcidi és una forma paradoxal d'esperança».

Ho feia tot per facilitar-los les investigacions. Sabia que el temps anava a favor dels assassins ferals.

La llei francesa estipulava que, en cas de crim, es podia procedir a l'autòpsia només amb una requisició del procurador de la República o, en cas de força major, de l'oficial de policia.

El doctor activava els tràmits tant com podia.

Al cap de dues hores, van conèixer la identitat de la víctima gràcies a les empremtes digitals. Els pares, inquiets per la desaparició de la seva filla, havien alertat la comissaria central. Es deia Sylvie Halluin. Tenia vint anys i vivia amb la seva família al número 30 del boulevard Vauchez, al barri perifèric de Saint-Eugène.